

KNAW-standpunt betreffende de evaluatie van de Fryske Akademy (2009)

Het dagelijks bestuur en de directie van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) hebben verheugd kennisgenomen van het positieve evaluatierapport van de commissie o.l.v. prof. dr. Maarten Prak die de Fryske Akademy eind maart 2009 geëvalueerd heeft. Het bestuur heeft eveneens kennisgenomen van de reacties op het rapport van de directie van de Fryske Akademy (d.d. 29 mei jl.), van de Raad van Toezicht van de Fryske Akademy (d.d. 9 juni jl.), van de Maatschappelijke Adviesraad van de Fryske Akademy (d.d. 26 juni jl.), van de Wetenschappelijke Adviesraad van de Fryske Akademy (d.d. 8 juli jl.) en van de gedeputeerde van de Provincie Fryslân (d.d. 12 augustus jl.). Bestuur en directie hebben deze reacties betrokken bij het formuleren van onderhavig standpunt.

Het verheugt de KNAW dat de evaluatiecommissie het wetenschappelijk onderzoek van de Fryske Akademy als geheel kwalificeert als “zeer goed” en hierbij aantekent dat bepaalde onderdelen van de drie vakgroepen “excellent” genoemd kunnen worden (het HISGIS-project bij Geschiedenis, de Friese Taaldata-banken bij Taalkunde en het Mercator Europees Onderzoekscentrum Meertaligheid en Taal leren bij Sociale Wetenschappen).

Met de Provincie, de Wetenschappelijke Adviesraad, de Maatschappelijke Adviesraad en de Raad van Toezicht onderschrijven het bestuur en de directie de aanbeveling van de evaluatiecommissie om de focus van het onderzoek aan de Akademy uit te werken rondom het begrip “Laboratorium Fryslân”, waarbij moet worden uitgegaan van een comparatief perspectief. Temeer daar deze term de nadruk legt op de analytische kant van de werkzaamheden verwachten wij dat een goede invulling van dit begrip zal zorgen voor een moderne(re) insteek van het onderzoek aan de Akademy. Wij zijn het echter eveneens met de commissie eens dat een dergelijke insteek een behoorlijke aanpassing van de medewerkers van het instituut zal vragen en bevelen de directeur-bestuurder dan ook aan in dezen spoedig een duidelijke koers uit te zetten en hierover met de medewerkers heldere (prestatie-)afspraken voor de nabije toekomst te maken. Het is van belang dat het begrip “Laboratorium Fryslân” in het nieuwe onderzoeksplan geoperationaliseerd wordt, waarbij concrete, haalbare doelstellingen voor de komende jaren geformuleerd worden.

Bestuur en directie onderschrijven eveneens de door de directie van de Fryske Akademy geuite ambitie om te fungeren als centrum van hoogwaardig wetenschappelijk onderzoek met een brede maatschappelijke relevantie en een internationale uitstraling. Daarnaast onderschrijven wij de strategische adviezen van de evaluatiecommissie.

De evaluatiecommissie signaleert een aantal verbeterpunten waar wij ons goed in kunnen vinden. Zo doet de commissie de aanbeveling voor sterkere nationale en internationale profilering van het onderzoek van de Fryske Akademy op de diverse wetenschappelijke podia (congressen, tijdschriften) en voor een sterkere wetenschappelijke verankering van de verschillende afdelingen/projecten. De commissie doet deze aanbeveling op een aantal plaatsen in het rapport; deze geldt voor bijna de gehele Akademy. Met betrekking tot nationale profilering onderschrijven wij de aanbeveling om als instelling lid te worden van de relevante landelijke onderzoeksscholen en (waar mogelijk samen met andere partijen) mee te dingen naar middelen in competitieve fondsen bij NWO. Met betrekking tot internationale profilering sluiten wij ons aan bij de aanbeveling om sterker in te zetten op Engelstalige (en Duitstalige) publicaties en op Europese fondsen. Een dergelijke verbetering van de wetenschappelijke profilering is de komende jaren van groot belang voor het draagvlak van de Fryske Akademy, aangezien het aantoonbaar functioneren van de instituten in de voorhoede van het eigen veld voor de KNAW centraal staat. Ten aanzien van het publicatiebeleid van de Fryske Akademy bevelen wij een kritische beschouwing aan van de brede waaier van tijdschriften die nu als publicatiekanalen dienen.

De evaluatiecommissie signaleert verschillende uitdagingen voor de afzonderlijke vakgroepen:

- (i) Geschiedenis: de vakgroep/directie moet zich bezinnen op de positie van het letterkundig onderzoek binnen het cultuurhistorisch onderzoek.
- (ii) Taalkunde: de vakgroep/directie moet zich bezinnen op de focus na het wegvallen van het grote woordenboekproject.
- (iii) Sociale wetenschappen: de vakgroep/directie moet zich bezinnen op de relatie tussen het (oude) speerpunt meertaligheid (Mercator) en het (nieuwe) speerpunt Sociale duurzaamheid en innovatie.

Dit alles moet zijn beslag krijgen in het Onderzoeksplan dat binnenkort gereed zal zijn. Wij menen dat het zaak is dat dit Onderzoeksplan inderdaad op korte termijn zal verschijnen, zodat de Fryske Akademy de komende jaren gericht kan werken aan de verdere profilering, op basis van een samenhangend programma met helder geformuleerde projecten. Ook de aanbeveling aan de vakgroep Taalkunde om in de onderzoeksplannen een relatie te leggen tussen algemene (theoretische) vraagstukken en de eigenaardigheden van het Fries onderschrijven wij.

Bestuur en directie onderschrijven het door de evaluatiecommissie geformuleerde aandachtspunt ten aanzien van het letterkundig onderzoek (i). Wij vinden het met de commissie van belang dat de directie van de Fryske Akademy en het afdelingshoofd van de vakgroep Geschiedenis zich nader bezinnen op de positie van dit onderzoek.

Ten aanzien van de vakgroep Sociale wetenschappen merken wij op dat eind 2008 binnen deze vakgroep gekozen is voor een geheel nieuwe thematiek: Sociale duurzaamheid en innovatie. Het is voor ons op dit moment nog niet geheel duidelijk hoe dit speerpunt vorm zal krijgen, zeker in relatie tot de binnen deze vakgroep aanwezig expertisegebieden (Mercator, etc.). Wij wachten met belangstelling af welke gerichte keuzes hier gemaakt zullen worden en hoe de gekozen thematiek zich zal gaan verhouden tot die van de andere vakgroepen.

Wij zijn het eens met de constatering van de evaluatiecommissie dat er ten aanzien van het verbeteren van het personeelsbeleid de afgelopen jaren het nodige gerealiseerd is. Wij hopen dat de Fryske Akademy deze positieve lijn zal voortzetten, zodat dit beleid al op korte termijn zijn vruchten zal gaan afwerpen. Met name het aspect van de wetenschappelijke vernieuwing en verjonging wordt door bestuur en directie van groot belang geacht. Wij gaan er dan ook van uit dat de directie van de Fryske Akademy zich de komende tijd zal blijven inspannen om een dergelijke gewenste verandering tot stand te brengen.

In zijn algemeenheid constateren bestuur en directie dat de verwachtingen van de evaluatiecommissie ten aanzien van de Fryske Akademy hooggespannen zijn. In dit verband willen wij opmerken dat we begrip hebben voor de opmerking van de Raad van Toezicht dat het ambitieniveau van de directeur-bestuurder erg hoog ligt. Wij zijn echter van mening dat een hoog ambitieniveau gewenst is (er moet ook de komende jaren nog veel gebeuren), maar wijzen er met nadruk op dat het zaak is dat de ambities vertaald worden in concrete doelen die gerealiseerd kunnen worden binnen de financiële en organisatorische kaders van de Fryske Akademy.

Het verheugt ons te lezen dat de evaluatiecommissie op de verschillende terreinen goede ontwikkelingsmogelijkheden voor de Fryske Akademy ziet. Wij verwachten dat de Akademy erin zal slagen deze met succes te benutten en zullen de ontwikkelingen op deze verschillende terreinen de komende tijd met belangstelling volgen.

Het bestuur en de directie van de KNAW feliciteren de Fryske Akademy met de positieve evaluatie. Wij vertrouwen erop dat de hieruit voortvloeiende aanbevelingen de komende jaren een bruikbaar richtsnoer zullen vormen voor de Akademy bij het aanscherpen van haar wetenschappelijk profiel en bij het verder ontwikkelen van de geconstateerde sterke punten.